Journal of Educational Sciences ***(JEDUS)***
Fall & Winter, 2024, 31(2), 219-240
DOI: 10.22055/edus.2024.47109.3611

Rcceived: 08 Jul 2024
Accepted: 12 Nov 2024

Orginal Article

Designing and Validating the Components of the Teaching Method and Evaluating the Curriculum Based on Emotional Intelligence in the First Secondary School

Leila Mahooti*
Jahanbakhsh Rahmani**
Zohreh Saadatmand***
Mojgan Arefi****

Introduction

The present study, with a different view in the field of emotional intelligence of teenagers, intends to design a model for emotional intelligence in the first secondary school and tried to find that the programs, in addition to having rich content, are suitable methods for internalizing values in Teenagers will benefit.

Method

The study utilized a qualitative exploratory design, analyzing 186 articles published between 2006 and 2023, ultimately selecting 71 for in-depth examination. Data were collected through thematic coding and expert validation, resulting in 211 basic codes categorized into 23 organizing themes and five comprehensive themes related to the curriculum model focused on emotional intelligence. Validation results indicated that 80% of experts found the multidimensional curriculum model based on emotional intelligence to be sufficient and diverse compared to quantitative teaching methods.

* PhD Student, Department of Educational Sciences, Isf.C., Islamic Azad University, Isfahan, Iran.

** Associate professor Department of curriculum development, Isf.c., Islamic Azad University, Isfahan, Iran. *Corresponding Author:* jahanbakhsh.rahmani@iau.ac.ir

*** Associate Professor, Department of Educational Sciences, Isf.C., Islamic Azad University, Isfahan, Iran.

**** Associate Professor, Department of Psychology, Isf.C., Islamic Azad University, Isfahan, Iran.

Results

In emotional intelligence curriculum teaching, cooperative learning strategies involve grouping students to complete tasks, catering to individual differences for a flexible class environment. Creative teachers use problem-solving methods to engage students with emotional intelligence issues, encouraging logical reasoning and evaluation of solutions. Evaluations should include diverse tools and perspectives from peers and parents, allowing for a comprehensive understanding of students' abilities and enabling teachers to address weaknesses effectively. Validation of the emotional intelligence curriculum model for first secondary schools indicated strong consensus (0.88 agreement among 10 experts), confirming the framework's robustness without significant changes needed.

Discussion

In the model of the present study, the use of various measurement and evaluation methods is emphasized. In this model, methods such as functional assessment, written test, oral test, observational assessment method, and finally self-evaluation were proposed to evaluate the performance of learners regarding emotional intelligence in the first secondary school.

Keywords: curriculum, emotional intelligence, validation, first secondary course.

Author Contributions: Author 1 was responsible for leading the overall research process. Author 2 was responsible for research plan design, data collection and analysis and in general, the conclusion of the findings and expansion and interpretation were done jointly and with the discussion and exchange of opinions of all the colleagues and with the third and fourth authors as thesis advisors.

Acknowledgments: With thanks and appreciation to the respected professors whose help provided the basis for the implementation of this research

Conflicts of interest: The authors declare there is no conflict of interest in this article.

Funding: The present research did not receive financial support from any institution and institution, and all expenses during the research implementation process were borne by the first author

تاریخ دریافت مقاله: ۱٤۰۳/۰٤/۱٦
تاریخ پذیرش مقاله: ۱٤۰۳/۰۸/۲۲

مجله‌ی علوم تربیتی دانشگاه شهید چمران اهواز
پاییز و زمستان ۱٤۰۳، دوره‌ی ششم، سال ۳۱
شماره‌ی ۲، ص‌ص: ۲٤۰-۲۱۹

مقاله پژوهشی

طراحی و اعتبارسنجی مؤلفه‌های روش تدریس و ارزشیابی برنامه درسی مبتنی بر هوش هیجانی دوره متوسطه اول

لیلا ماهوتی*
جهانبخش رحمانی**
زهره سعادتمند***
مژگان عارفی****

چکیده

هدف پژوهش حاضر طراحی و اعتبارسنجی مولفه‌های روش تدریس و ارزشیابی برنامه درسی مبتنی بر هوش هیجانی دوره متوسطه اول بود که با رویکرد ترکیبی (کیفی و کمی) از نوع اکتشافی و از نظر نوع مطالعه در بخش کیفی تحلیل مضمون و حوزه پژوهش بخش کیفی شامل مطالعات مرتبط منتشر شده در بین سال‌های ۱۳۸۵ تا ۱٤۰۲ و ۲۰۱۰ تا ۲۰۲۳ تا حد اشباع داده‌ها، پس از بررسی ملاک‌های ورود و خروج، ۷۱ مطالعه به شیوه هدفمند شناسایی و مطالب از میان آنها استخراج شد. یافته‌های کیفی با روش تحلیل مضمون، مضامین پایه و سازمان دهنده را در عناصر روش‌های تدریس و روش‌های ارزشیابی نشان دادند. علاوه بر آن ابزار پژوهش در بخش کمی، پرسشنامه محقق‌ساخته برآمده از مرحله کیفی جهت اعتباربخشی الگوی طراحی شده، در اختیار ده نفر از متخصصان برنامه درسی، روان‌شناسان تعلیم‌وتربیت و دست‌اندرکاران تربیتی (مربیان) شاغل در دانشگاه‌ها و آموزش و پرورش شهر اصفهان، به عنوان نمونه، قرار گرفت که به شیوه هدفمند، انتخاب شدند. ملاک انتخاب، داشتن سوابق آموزشی و پژوهشی و آگاهی در حوزه هوش هیجانی و مطالعات برنامه درسی و علاقه‌مندی به مشارکت در پژوهش بود. توافق تخصصی الگوی طراحی شده، معادل ۰/۸۸ و مورد قبول به دست آمد؛ اغلب مشارکت‌کنندگان در مرحله اعتبارسنجی موافق با چارچوب و محتوای الگوی ارائه

* دانشجوی دکتری، گروه علوم تربیتی، واحد اصفهان (خوراسگان)، دانشگاه آزاد اسلامی، اصفهان، ایران.
** دانشیار گروه برنامه‌ریزی درسی، واحد اصفهان (خوراسگان)، دانشگاه آزاد اسلامی، اصفهان، ایران (نویسنده مسئول) jahanbakhsh.rahmani@iau.ac.ir
*** دانشیار گروه علوم تربیتی، واحد اصفهان (خوراسگان)، دانشگاه آزاد اسلامی، اصفهان، ایران.
**** دانشیار، گروه روان‌شناسی، واحد اصفهان (خوراسگان)، دانشگاه آزاد اسلامی، اصفهان، ایران.

شده بوده‌اند. همچنین، در جمع‌بندی نظرات متخصصان درباره کافی بودن ویژگی‌های عناصر برنامه درسی، با استفاده از آمار توصیفی شامل جدول توزیع فراوانی و درصد، یافته‌ها نشان داد در بخش روش تدریس و ارزشیابی ۸۰٪ صاحبنظران معتقد بودند که موارد استخراج شده ویژگی‌های عناصر برنامه درسی (روش تدریس و ارزشیابی) کافی است.

واژه‌های کلیدی: برنامه درسی، هوش هیجانی، اعتبارسنجی، دوره متوسطه اول

مقدمه

امروزه هوش هیجانی[1] یک موضوع مهم و بحث برانگیز که اهمیت و همبستگی آن با بسیاری از حوزه‌های زندگی، آن را به موضوع با اهمیتی در آموزش و پرورش تبدیل کرده است. اصطلاح هوش هیجانی توسط صاحبنظران متقدمی همچون Salovey and Mayer (1997) و Goleman (2010) مطرح، مفهوم‌پردازی و به رسمیت شناخته شد (Akbarzadeh, 2019)، که در واقع، این یک ضرورت مطلق است که فرد از احساسات خود آگاه شود و به روش‌های مناسب به آن عمل کند (Bellizzi, 2008). از نظر Goleman (2021) هوش هیجانی به عنوان یک پیش‌بینی کننده قابل توجه موفقیت فرد در مراحل تحصیلی و چگونگی کنار آمدن آنها با دیگران می‌باشد. در واقع، هوش هیجانی به مراتب نقش مهم‌تری نسبت به بهره‌هوشی در موفقیت‌های تحصیلی افراد را ایفا می‌کند، که شامل شناخت، کنترل هیجانات، همدلی با دیگران و حفظ روابط مطلوب است (Rostami et al., 2018).

تحقیقات بیشتری برای حمایت از ارتباط و ادغام این مفهوم در زمینه‌هایی مانند محل کار، موفقیت‌های تحصیلی، روابط، تربیت کودک و رشد و تحقق شخصی آغاز شد (Bellizzi, 2008). Husseini (2021); Nosrati et al. (2021); Moradi and Qadri (2018); و Tam et al. (2021) در مطالعات خود نشان دادند هوش هیجانی از جمله مهم‌ترین عواملی است که در بهبود یادگیری و انگیزش تحصیلی و در نتیجه پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان تأثیر دارد. شواهد پژوهشی Corcoran et al. (2017) نشان می‌دهد که بهبود یادگیری اجتماعی و هیجانی، دانش‌آموزان را قادر می‌سازد تا با دیگران ارتباط برقرار کنند و به شیوه‌ای مؤثرتر یاد بگیرند، در نتیجه شانس موفقیت آنها را در مدرسه و بعد از آن افزایش می‌یابد.

1- Emotional Intelligence (EI)

هرچند در مطالعات گسترده‌ای، بر اهمیت هوش هیجانی در زندگی انسان از دوران کودکی تا بزرگسالی تأکید شده است (Drigas & Pappas, 2017)؛ اما، نظام تعلیم و تربیت و به خصوص در دوره متوسطه در ایران، تا حد زیادی تمرکز بر پرورش هوش شناختی دارد و در برنامه‌های درسی، مهارت‌هایی آموزش داده می‌شود که هوش شناختی نوجوان را رشد و توسعه می‌دهند (Lashkari & Nouri Imamzadei, 2016)؛ اگرچه، به دلیل پیامدهای متعدد و مثبت هوش هیجانی، صاحبنظران بر این عقیده‌اند که طراحان برنامه درسی باید بر نقش حیاتی هوش هیجانی در برنامه درسی مدارس توجه ویژه‌ای داشته باشند تا بدین شکل، جنبه‌های کیفی و کمی فعالیت‌های دانش‌آموزان را ارتقاء بخشند (Leasa et al., 2017). به اعتقاد Goleman (1995) مدارس اولین مکان‌های اجتماعی هستند که می‌تواند نقص‌ها و کمبودهای کودکان را در زمینه عواطف و رقابت‌ها و تعامل‌های اجتماعی اصلاح و ترمیم نمایند. Fatahi and Turkian Tabar (2022) بین ابعاد هوش هیجانی (شامل خودآگاهی، خودتنظیمی، خودانگیختگی، همدلی و انعطاف‌پذیری) با نوآوری در طراحی برنامه درسی[1] رابطه مثبت و معنی‌داری را نتیجه گرفتند.

طراحی برنامه درسی بستر شکل گرفتن مهم‌ترین فرایند نظام آموزشی یعنی یادگیری است. وظیفه شکل‌دهی به برنامه درسی آینده، یک مسئله تغییر سیاسی در سیستم آموزشی است؛ بنابراین اگر پذیرفته شود که برنامه درسی مطلوب متأثر از نیازهای جامعه است بنابراین باید مؤلفه‌هایی که آحاد جامعه به آن‌ها تأکید دارد در بستر برنامه درسی خودنمایی کنند (Talebian et al., 2022). برخی صاحب‌نظران چهار عنصر هدف، محتوا، روش و ارزشیابی (طبق نظریه تایلر)، را به عنوان مؤلفه‌های اصلی برنامه درسی ذکر کرده‌اند (Kardan, et al., 2022). هدف برنامه‌ریزی درسی عبارت از تهیه فرصت‌هایی برای یادگیرندگان جهت حداکثر بهره‌مندی از شرکت در فعالیت‌های یادگیری منتخب است (Taghipour Zaheer, 2017).

در طراحی برنامه درسی، پس از تشخیص نیازها و تعیین اهداف لازم است به تعیین محتوا و سازماندهی آن پرداخته شود (Farang & Ghasem-zadeh Alishahi, 2019). شیوه ارائه محتوا یا روشی که طی آن سعی می‌شود، تغییرات مورد نظر در یادگیرنده ایجاد شود، روش تدریس و یا راهبرد یاددهی یادگیری نامیده می‌شود (Mirzabeygi, 2018). روش تدریس، راه منظم، باقاعده و منطقی برای ارائه درس است که مدرس را به هدف درس یعنی یادگیری و

1- curriculum

آموزش دادن مطالب به شاگردان می‌رساند (Ashrafzade et al., 2023). وقتی برنامه تهیه و اجرا شود زمان آن می‌رسد که از وضعیت آن اطلاع حاصل شود، چنین کاری ارزشیابی برنامه درسی نامیده می‌شود (Yarmohamedian, 2016).

لذا، تزریق «سوادآموزی هیجانی[1]» و رسیدن به خودآگاهی[2]، همدلی، مسئولیت‌پذیری و درک واکنش‌های هیجانی خود و دیگران (Goleman, 2021) به برنامه‌ی درسی مدارس می‌تواند از الزامات نظام آموزش و پرورش جوامع گوناگون باشد (Fatahi & Turkian Tabar, 2022).

در این زمینه در ایران درباره‌ی برنامه درسی که می‌تواند زمینه‌ساز آموزش قابلیت‌های هیجانی دانش‌آموزان و مهارت‌های مرتبط با هوش هیجانی در الگوی برنامه درسی باشد، پژوهش‌هایی انجام شده است. که می‌توان به پژوهش‌های Amini et al. (2018)، Taghva'ei et al. (2014) و Samiee Zafarghandi (2018) اشاره کرد. در عین حال، پژوهشی در زمینه طراحی الگوی برنامه درسی مبتنی بر هوش هیجانی در دانش‌آموزان متوسطه اول، انجام نشده و یا حداقل نتایجی در این زمینه منتشرنشده است که اهمیت بررسی طراحی الگوی روش و ارزشیابی برنامه درسی مبتنی بر هوش هیجانی که هدف اصلی این تحقیق است، مضاعف می‌شود؛ بنابراین، توجه علمی و تلاش سازمان یافته به رشد و آموزش هوش هیجانی می‌تواند نقش تعیین‌کننده در پرورش و رشد استعدادها و قابلیت‌های گوناگون دانش‌آموزان ایفا نماید (Amini et al., 2018).

در واقع، انجام این پژوهش در راستای تربیت نیروی انسانی برای آینده کشور و رشد سرمایه‌های اجتماعی و همچنین طراحی الگویی مناسب برنامه درسی مبتنی بر هوش هیجانی دانش آموزان بود. از این رو، برای بهبود سلامت روانی عاطفی اجتماعی جامعه ضرورت دارد که بحث هوش هیجانی بطور بسیار ویژه در آموزش و پرورش مورد توجه قرار گیرد.

مطالعه حاضر، تلاش کرد که برنامه‌ها، از روش‌های مناسب برای درونی‌سازی ارزش‌ها در افراد بهره‌مند شود و درصدد مشخص کردن ویژگی‌های روش تدریس و ارزشیابی هوش هیجانی در دوره متوسطه اول است که چه ویژگی‌هایی باید داشته باشند؟ الگوی برنامه درسی مشتمل بر دو عنصر روش تدریس و ارزشیابی بر اساس مؤلفه‌های هوش هیجانی گلمن طراحی شده است.

1- Emotional literacy
2- self-awareness

روش

مطالعه‌ی انجام گرفته در دو سطح طراحی و اعتبارسنجی[1] و بر مبنای روش کیفی از نوع طرح اکتشافی می‌باشد. این پژوهش از نظر هدف کاربردی و از منظر شیوه جمع‌آوری اطلاعات در زمره پژوهش‌های توصیفی- تحلیلی قرار دارد. حوزه پژوهش در بخش کیفی، منابع نوشتاری منابع مکتوب و دیجیتال ملی و بین‌المللی در حوزه رویکردها، نظریه‌ها و الگوهای هوش هیجانی و برنامه درسی بر اساس منابع منتشر شده مقاله‌های داخلی و خارجی به زبان فارسی یا انگلیسی، در ۱۷ سال اخیر به تعداد ۱۸٦ پژوهش بود. در غربالگری مقاله‌ها، مواردی که با موضوع و سوال این پژوهش تناسب نداشتن حذف گردید. جهت بررسی و شناسایی مؤلفه‌های هوش هیجانی در مقالات مرتبط با موضوع پژوهش حاضر، از چک لیست هوش‌هیجانی (تدوین شده بر اساس هوش هیجانی Goleman, 2000)، استفاده شد. در نهایت، حجم نمونه شامل ۷۱ منبع با ملاک‌های اصلی شامل سال انتشار، زبان انتشار، اعتبار علمی پایگاه اطلاعاتی، ارتباط موضوعی با کلیدواژه‌ها و مرتبط برنامه‌ریزی آموزشی و درسی به صورت هدفمند و با در نظر گرفتن معیار اشباع نظری شناسایی و داده‌های مرتبط با پژوهش که احتمال ارائه راهکار برای مطالعات روش‌شناسی را بودند، شناسایی و مطالب از میان آنها در چند مرحله پالایش و استخراج شد. اطلاعات به دست آمده، دسته‌بندی و کدگذاری و در نهایت با شیوه مقوله‌بندی مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت و در قالب جدول‌هایی با توجه به سؤالات پژوهشی دسته‌بندی گردید.

سپس در مرحله اعتبارسنجی، برای اطمینان از کارآمدی الگوی برنامه درسی پیشنهادی در اختیار ۱۰ نفر از متخصصان و کارشناسان در حوزه برنامه‌ریزی درسی دوره متوسطه اول و دست‌اندرکاران تربیتی با داشتن سوابق آموزشی و پژوهشی و آگاهی در حوزه هوش‌هیجانی و مدرسه و علاقه‌مندی به مشارکت در پژوهش به عنوان نمونه، با استفاده از نمونه‌گیری هدفمند قرار گرفت. جدول ۱ به مراحل انجام پژوهش، منابع اطلاعاتی و روش پژوهش اشاره شده است.

ابزار مورد استفاده در بخش کیفی روش‌های گردآوری اطلاعات شامل روش کتابخانه‌ای، و ابزار فیش برداری و چک‌لیست از مقالات، اسناد و متون مرتبط با برنامه درسی و هوش هیجانی

1- validation

جدول ۱. مراحل انجام پژوهش، منابع اطلاعاتی وروش انجام پژوهش

Table 1. Research steps, information sources and research methods

مراحل پژوهش Research stages	منابع داده‌ها Data sources	روش‌های مورد استفاده Methods used	مدت زمان (ماه) duration (months)
مرحله اول: طراحی و شناسایی عناصر الگو	مقاله‌های فارسی و انگلیسی در سطح ملی و بین المللی	کیفی با روش تحلیل مضمون	۱۰ ماه
مرحله دوم: اعتبار سنجی مضامین استخراجی مربوط به الگوی پیشنهادی	متخصصان برنامه درسی و دست‌اندرکاران تربیتی که در زمینه هوش هیجانی	روش لاوشه CVR	٤ ماه

استفاده شد. در بخش کمی پرسشنامه محقق ساخته شامل شامل سؤالات مربوط به اعتبارسنجی است که به نمونه پژوهش برای تکمیل ارائه شد. بر این مبنا، مؤلفه‌های برنامه درسی هوش هیجانی شناسایی شده و با استفاده از نظر اساتید راهنما و مشاور، الگوی مورد نظر طراحی شد. به این صورت، به منظور تجزیه و تحلیل داده‌ها از روش تحلیل مضمون[1] با رویکرد تحلیل کیفی استفاده شد. واژه «مضمون» به طور ضمنی و تا حدی، مبین «تکرار» است؛ لذا مسئله‌ای را که صرفاً یکبار در متن داده‌ها ظاهر شود نمی‌توان «مضمون» به حساب آورد مگر آنکه نقش برجسته و مهمی در تحلیل نهایی داده‌ها داشته باشد. به طور معمول، تکرار به معنی مشاهده و ظاهر شدن در دو یا چند مورد در متن است (Creswell, 2018).

تحلیل مضمون سعی می‌کند از طریق کدگذاری داده‌ها، و تحلیل آنها مشخص کند که داده‌ها چه می‌گویند. این تحلیل در پی الگویابی در داده‌ها است. در باره فرایند تحلیل داده‌ها باید گفت که نخست تلاش شد ضمن غوطه‌ورشدن در داده‌های حاصل از با تفکیک متن مقاله‌ها، به استخراج جملات، پاراگراف‌ها یا عبارت‌هایی از متن پرداختند که در بردارنده مفاهیم کیفی مناسب باشد، هر یک از این جمله‌ها یا پاراگراف‌های استخراج شده توسط یک گزاره یا عبارت مفهومی کوتاه تعریف شد، سپس عبارت‌های مفهومی بر اساس رویکرد تحلیل مضمون در سه دسته ۱- مضامین پایه (کدها و نکات کلیدی، مبین نکته مهمی در متن است و با ترکیب آن‌ها مضامین‌سازمان‌دهنده ایجاد می‌شود)، ۲- مضامین سازمان دهنده (مضامین به دست آمده از ترکیب و تلخیص مضامین پایه) و مضامین فراگیر (مضامین عالی در بردارنده اصول کلی حاکم بر متن به مثابه یک کل) کد گذاری شدند.

1- thematic analysis

در تحلیل داده‌های کیفی، در مرحله اول بر اساس توجه به مضامین نهان و یا آشکار موجود در متن ٤٢٤ مضمون کلیدی از متون مقاله‌ها استخراج گردید، سپس کدگذاری اولیه با هدف، بیان نزدیک‌ترین عبارت به گزاره متنی که جنبه تلخیص نمودن آن در یک عبارت کوتاه‌تر داشت، انجام گردید. که نتیجه آن ۲۱۱ مضامین پایه شد، در گام بعدی با نهایی شدن مضامین پایه، مضامین سازمان دهنده مرتبط با هر یک شناسایی گردید و در قالب ۲۳ مضمون سازمان دهنده منحصر به فرد احصا گردید. و در نهایت با یک پارچه‌سازی مضامین سازمان دهنده، در قالب ۵ مضامین فراگیر به دست آمد. سپس، براساس بررسی‌های بعمل آمده و تحلیل، تفسیر و استنتاج یافته‌های موجود به طراحی الگو که مشتمل بر عناصر برنامه درسی نظیر فعالیت‌های یادگیری و روش تدریس و ارزشیابی است اقدام گردید. در این مرحله برای اطمینان از کارآمدی الگوی برنامه درسی پیشنهادی، اعتبارسنجی انجام شد. بدین ترتیب، برای تعیین میزان مطلوبیت الگوی پیشنهادی، پرسشنامه‌ای براساس مقوله‌ها و مضامین اصلی مستخرج از کدگذاری‌ها طراحی گردید. پرسشنامه مذکور شامل یک طیف پنج گزینه‌ای بود که با استفاده از شیوه نمونه‌گیری هدفمند، پرسشنامه مربوطه در اختیار ۱۰ نفر از متخصصان برنامه درسی و علوم هوش هیجانی قرار گرفت و پس از تکمیل و عودت آنها داده‌ها مورد تحلیل قرار گرفتند. برای تجزیه و تحلیل داده‌های به دست آمده از شاخص ضریب لاوشه (CVR) استفاده شد. این شاخص برای ارزیابی کمّی روایی محتوایی از نظر متخصصان در مورد میزان هماهنگی محتوای ابزار اندازه‌گیری و هدف پژوهش، استفاده می‌شود. در این بخش کمی در جمع‌بندی نتایج و ارائه نوآوری‌ها، از آمار توصیفی شامل جدول توزیع فراوانی و درصد استفاده شد. از آنجایی که شیوه نمونه‌گیری در بخش اعتبارسنجی، هدفمند می‌باشد، نمی‌توان از روش‌های آمار استنباطی برای تحلیل داده‌ها استفاده نمود (RajaManycam, 2001).

یافته‌ها

این پژوهش شامل دو بخش کیفی و کمی است. ابتدا در بخش کیفی با توجه به منابع مورد نظر، پس از طی مراحل کدگذاری انجام شد و بر اساس آن ویژگی‌های دو عنصر روش تدریس و ارزشیابی برنامه درسی هوش هیجانی مشخص گردید. یافته‌های به‌دست‌آمده از این پژوهش بعد از جداسازی و حذف مضامین متشابه و همسان به ۲۱۱ تعداد کد مضمون رسید که نشان‌دهندهٔ عوامل روانی اجتماعی در رفاه ذهنی است. این مضامین در قالب ۳ دسته‌بندی شامل مضامین پایه، مضامین سازمان دهنده و مضامین فراگیر است.

جدول ۲. گروه‌بندی مضامین سازمان دهنده و قرار دادن در مضمون فراگیر بر اساس پالایش و بازبینی مضامین پایه کدگذاری شده در محیط پژوهش الگوی روش تدریس برنامه درسی مبتنی بر هوش هیجانی

Table 2. Grouping of organizing themes and placing them in the overarching theme based on refining and revising the coded basic themes in the research environment of the emotional intelligence-based curriculum teaching method model

مضامین فراگیر	مضامین سازمان دهنده	مضامین پایه
فعالیت‌های خودآگاهی	تفکرگرایی	تعقل و تفکر- روش‌های پرورش و ارزیابی بعد عاطفی و هیجانی دانش‌آموزان- نوآوری در راستای پیشرفت تحصیلی – ابتکار در برنامه درسی – معلم خلاق
	خودتحققی	مهارت اعتماد به حل مسایل، مشارکت فراگیران در برنامه‌ها- درگیری هیجانی در خصوص تکالیف درسی
فعالیت‌های خودتنظیمی	ذهنیت آفرینی	جهت‌گیری مذهبی نفش معلم به عنوان هدایتگر
	بهره‌وری آموزشی	آموزش و شناخت کاربرد بینش هیجانی در تدریس- روند ملایم و انعطاف‌پذیر آموزش: معلم
	مدیریت آموزشی	فهم درست از هیجانات دیگران، اصول غوطه‌ورسازی هماهنگ در تجارب پیچیده
	انعطاف پذیری	توانایی مدیریت کردن خود و وظیفه‌شناسی دانش‌آموز، یادگیری برای تقویت هوش هیجانی
فعالیت‌های خود انگیزشی هیجانی	فعالیت محوری	روش‌های یاددهی-یادگیری انگیزه پیشرفت تحصیلی – روش‌های یاددهی- یادگیری مشارکتی تدریس، یادگیری مشارکتی، – برخورداری از یک جهان‌بینی برگرفته از دین
	صلاحیت و شایستگی هیجانی (ابتکار و خوش‌بینی)	انگیزه یادگیری- آموزش شایستگی‌های اجتماعی و عاطفی – برقراری ارتباط بین محیط واقعی و تجارب آموزشی
	چالش‌انگیزی	شرکت فعال دانش‌آموز در حل مسئله، استفاده از شیوه تفکر انتقادی و چالش‌زا
فعالیت‌های آگاهی اجتماعی (تقویت همدلی)	قابلیت شناسی	تعهد برای رسیدن به هدف و تصمیم‌گیری – به صورت تخصصی‌تر و کارآمدتر- یادگیری- مهارت فراشناخت -آموزش مهارت‌های هیجانی و اجتماعی- مهارت‌های درون فردی و میان فردی
	بهزیستی آموزشی	روش‌های آموزشی نشاط‌آور به منظور ایجاد هیجانات مثبت- شناسایی عواطف و احساسات رشد نیافته- پایبندی به اصول: معلم- روش مناسب معلم در جهت منع از بی انضباطی
فعالیت‌های مهارت اجتماعی	کنش‌گرایی	مشارکت فراگیران در برنامه‌های کلاسی- ارتباط بین معلم و دانش‌آموز –
	بازخوردپذیری	شرکت فعال دانش‌آموز در جریان مطالعه و تحقیق- روش مناسب معلم در جهت درگیر کردن دانش‌آموز در تکالیف آموزشی- روش آموختن با هم-تعامل معلمان و دانش‌آموزان- روش‌های یاددهی- یادگیری پرسشگری
	ارتباطات مؤثرتر	روش‌های یاددهی- یادگیری با فضای مجازی، آنلاین و فناوری‌های نوین – مشارکت در فعالیت‌های اجتماعی – گفتمان از طریق ارتباطات و تعاملات متقابل- به کارگیری روش‌های گروهی
	گفتمان محوری	مباحثه- به کارگیری اطلاعات- روش ایفای نقش معلم در جریان یادگیری در راستای کمک به دانش‌آموز

جدول ۳. گروه‌بندی مضامین سازمان دهنده و قرار دادن در مضمون فراگیر بر اساس پالایش و بازبینی مضامین پایه کدگذاری شده در محیط پژوهش الگوی ارزشیابی برنامه درسی مبتنی بر هوش هیجانی

Table 3. Grouping of organizing themes and placing them in an overarching theme based on refining and revising the coded basic themes in the research environment of the curriculum evaluation model based on emotional intelligence

مضامین فراگیر	مضامین سازمان دهنده	مضامین پایه
خودآگاهی	ارزشیابی ارزش‌های اخلاقی	– ارزشیابی تحقق شایستگی‌های (شخصیت، توانمندی‌ها مهارت‌ها) فردی و اجتماعی
	خود ارزیابی دقیق	– ارزیابی درونی شدن ارزش‌ها در دانش‌آموز و نیازهای خود، ارزیابی اثرات خوش آیند شادی در فرد،
خودتنظیمی	انطباق پذیری	ارزشیابی سازگاری (انطباق پذیری) با محیط و دستیابی به موفقیت
	قضاوت	– ارزیابی منصفانه بودن ارزشیابی متناسب با ویژگی‌های متفاوت دانش‌آموزان، – روش‌های متعدد متناسب با تفاوت‌های فردی (عملکردهای آموزشی عاطفی و اجتماعی، کتبی، شفاهی)، – ارزیابی بعد عاطفی و هیجانی دانش‌آموز
	درک و فهم هیجان‌ها	– ارزشیابی تحصیلی سنتی
	قابلیت اعتماد	– ارزشیابی برخورد صحیح دانش‌آموزان با خرده فرهنگ‌های متفاوت
	مسئولیت‌پذیری	– ارزیابی میزان تسلط فرد نسبت به وظایف خود در محیط‌های شبیه‌سازی شده
	ابتکار	– ارزشیابی فعالیت‌های یاددهی
	گرایش به موفقیت	– ارزیابی موفقیت در محیط‌های آموزشی
انگیزه بخشی	سایق پیشرفت	– ارزیابی درگیری هیجانی در خصوص تکالیف در سی، – ارز یابی فرآیند خود ا شتغالی یادگیری دانش‌آ موز، –ارزیابی فعالیت بر حل مسایل
آگاهی اجتماعی (تقویت همدلی)	قابلیت شناسی	ارزشیابی عملکرد در مشارکت عملی در امور نوع دوستی و معنوی
مهارت اجتماعی	رشد دادن دیگران	– تناسب ارزشیابی با اهداف هوش هیجانی، – فعالیت‌های یاددهی، – روش‌های ارزیابی مهارت‌های عاطفی و اجتماعی
	ارتباط	–ارزشیابی به عنوان مهارت دانش‌آموزان در نحوه برخورد صحیح با همکلاسی، –ارزشیابی فعالیت مشترک معلم و دانش‌آموز،
	مدیریت تعارض	– ارزیابی خدشه وارد نکردن به روحیه حساس دیگران (سلامت روان)، – ارز یابی به کار ن گرفتن خ شونت و ایجاد اضطراب در دیگران (سلامت روان)
	توانایی ایجاد تغییر	– ارزیابی مشارکت فراگیران در برنامه‌ها
	توانایی ایجاد انسجام و پیوستگی	– ارزیابی فعالیت مشارکت معلم و دانش‌آموز در شرکت فعال دانش‌آموز
	همکاری و کارگروهی	– ارزشیابی مشارکت فرد در گروه کلاسی، – ارزیابی مشارکت دانش‌آموزان در ارزشیابی

این ویژگی‌ها در قالب پرسشنامه‌ای در اختیار صاحبنظران قرار گرفت تا بر مبنای نتایج به دست آمده بتوان الگوی هوش هیجانی در دوره متوسطه اول با تأکید بر روش تدریس و ارزشیابی را طراحی کرد. جدول‌های زیر، نتیجه نظرات متخصصان درباره کافی بودن ویژگی‌های عناصر برنامه درسی و مناسب بودن نحوه بیان ویژگی‌هاست.

جدول ٤. فراوانی و درصد فراوانی پاسخ به کافی بودن موارد ذکر شده (مضامین) در روش تدریس

Table 2. Frequency and percentage of response to the sufficiency of the mentioned items (topics) in the teaching method

	بله(Yes)	خیر(No)
آیا موارد بیان شده در روش تدریس کافی است؟	7(٪70)	3 (٪30)

در تحلیل نتایج در بخش روش تدریس بررسی نظرات کارشناسان نشان می‌دهد، با وجود تأیید موارد ذکر شده در چارچوب روش تدریس مضامین متنوعی دیده نشد، که با اصلاح نظرات پیشنهادی این تنوع ایجاد شد. در کل ۷۰٪ صاحبنظران معتقد بودند که موارد استخراج شده کافی است.

جدول ۵. فراوانی و درصد فراوانی پاسخ به کافی بودن موارد ذکر شده (مضامین) در ارزشیابی

Table 3. Frequency and percentage of response to the sufficiency of the mentioned items (topics) in the evaluation

	بله(Yes)	خیر(No)
آیا موارد بیان شده در روش تدریس کافی است؟	8(٪80)	2 (٪20)

در تحلیل نتایج در بخش ارزشیابی بررسی نظرات کارشناسان نشان می‌دهد نسبت به بخش روش تدریس کمی موارد ذکر شده متنوع‌تر است. ۸۰٪ صاحبنظران معتقد بودند که موارد استخراج شده کافی است.

سئوال اول: ویژگی‌های عناصر برنامه درسی (روش تدریس و ارزشیابی) مبتنی بر هوش هیجانی با توجه به منابع کدام است؟

اهداف مقالات بررسی شده و میزان توجه به مؤلفه‌های هوش هیجانی (بر اساس چک لیست

هوش‌هیجانی گلمن (شامل ۱- خودآگاهی ۲- خودمدیریتی ۳- خودانگیزشی ٤- آگاهی اجتماعی ۵- مهارت اجتماعی) در آنها مشخص و بررسی شد. با توجه به آنچه ذکر شد، الگوی برنامه‌درسی (روش تدریس و ارزشیابی) مبتنی بر هوش‌هیجانی که توسط متخصصان برنامه‌ریزی درسی اعتبارسنجی گردید، دارای مشخصات ذیل است:

جدول ٦. نمونه‌ای از مؤلفه‌های الگوی معتبر برنامه‌درسی مبتنی بر هوش هیجانی

Table 6. An example of the components of Authentic curriculum model based on emotional intelligence

در حوزه‌ی روش تدریس	در حوزه‌ی ارزشیابی
روش‌های یاددهی- یادگیری تلفیقی، روش‌های یاددهی-یادگیری مشارکتی تدریس، یادگیری مشارکتی، پرسشگری، تعقل و تفکر، گفتمان از طریق ارتباطات و تعاملات متقابل، آموختن با هم، برقراری ارتباط بین محیط واقعی و تجارب آموزشی، توجه به نیازهای ویژه و تفاوت‌های فردی و فرهنگی و اجتماعی در به کارگیری روش‌ها، روش‌های یاددهی-یادگیری با استفاده از فضای مجازی، روش‌های یاددهی-یادگیری مشارکت در فعالیت‌های اجتماعی، مشارکت فراگیران در برنامه‌های کلاسی، شرکت فعال دانش‌آموز در جریان مطالعه و تحقیق، درگیر کردن دانش‌آموز در تکالیف آموزشی، روش ...	ارزشیابی به عنوان مهارت دانش‌آموز در نحوه برخورد صحیح با همکلاسی، ارزشیابی مشارکت دانش‌آموز در گروه کلاسی، ارزشیابی برخورد صحیح دانش‌آموز با خرده فرهنگ‌های متفاوت، ارزشیابی درونی شدن ارزش‌ها در دانش‌آموز، ارزشیابی تحقق شایستگی‌های (شخصیت، توانمندی‌ها مهارت‌ها) فردی و اجتماعی، ارزشیابی سازگاری (انطباق‌پذیری) با محیط و دستیابی به موفقیت، ارزیابی میزان تسلط فرد نسبت به وظایف خود در محیط‌های شبیه‌سازی شده (مسئولیت‌پذیری)، ارزیابی منصفانه بودن متناسب با ویژگی‌های متفاوت دانش‌آموزان (قضاوت منصفانه)، ارزیابی فعالیت بر حل مسایل، اثرهای خوش‌آیند شادی در فرد، ارزیابی ...

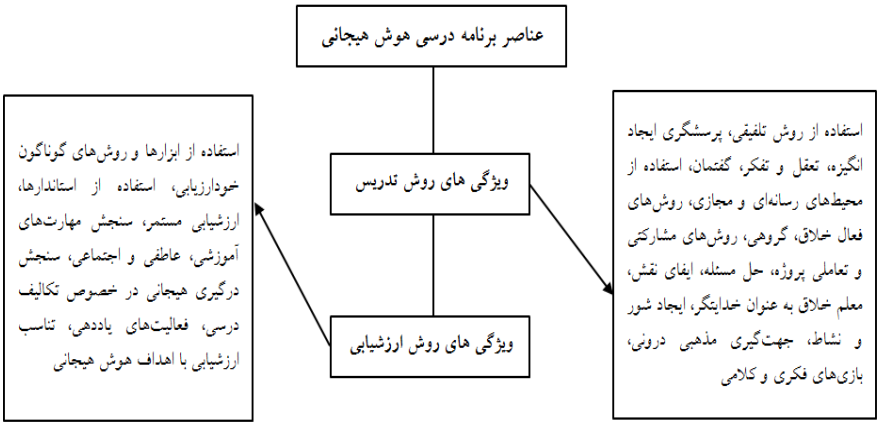
در حوزه‌ی روش تدریس برنامه درسی هوش هیجانی راهبرد مشارکتی برای یاددهی و یادگیری برای تدریس معلم با گروه‌بندی دانش‌آموزان می‌تواند با دادن وظایفی، نتیجه کار را از آن‌ها مطالبه کند. در روش حل مسئله، معلم خلاق مسائل هوش هیجانی مطرح در قسمت محتوا را مشخص نموده و از دانش‌آموزان بخواهد که با آن مواجهه منطقی داشته و به پیش‌فرضیاتی معقول رسیده و آن را اجرا و ارزیابی نمایند. بدین صورت روش‌های تدریس

برنامه درسی مبتنی بر هوش هیجانی، فراهم ساختن فضایی مطمئن و قابل اعتماد برای دانش‌آموزان است.

در حوزه‌ی ارزشیابی استفاده از ابزارها و ارزیابی‌کننده، در برنامه درسی هوش هیجانی بهتر است که به نقش یکطرفه و صرف رهبری معلم اکتفا نکرده و از خود دانش‌اموزان کلاس و گروه‌های همسال و نیز والدین به عنوان حمایت کننده‌های عاطفی- اجتماعی نظرخواهی شود. این ارزیابی می‌تواند میزان وضعیت مطلوب دانش‌اموزان کلاس را مشخص کند و معلم هوشمندانه به اصلاح معایب و نقاط ضعف دانش‌اموزان کلاس بپردازد. تنوع در ارزشیابی اما به جهت آن است که بتوان به نتایج بیشتری اطمینان کرده و فاصله بین اهداف در نظر گرفته شده و اهداف قصد شده دقیق‌تر مشخص شده، اگر نقصی در یک مورد مشاهده شود، مورد بعدی بتواند آن را با آشکارسازی خود پوشش دهد. این نوع ارزشیابی با کمک به دانش‌آموزان می‌تواند استرس و اضطراب آن‌ها را کمتر کرده و با تشویق دانش‌آموزان بتواند نقاط ضعف آنان را مشخص و شرایط بازخوردهای مقتضی را فراهم کند.

سئوال دوم: آیا الگوی طراحی شده برنامه درسی (روش تدریس و ارزشیابی) هوش هیجانی از اعتبار لازم برخوردار است؟

الگوی به دست آمده به همراه پرسشنامه محقق ساخته با مقیاس لیکرت در طیف ۵ درجه‌ای رتبه‌بندی به متخصصان حوزه هوش هیجانی و برنامه‌ریزان درسی در حوزه برنامه‌ریزی درسی دوره متوسطه اول و هم چنین روان‌شناسان تعلیم و تربیت و دست‌اندرکاران تربیتی که در زمینه هوش هیجانی فعالیت‌های علمی و پژوهشی انجام داده بودند (که از این تعداد ٦ نفر زن و سایرین مرد با تحصیلات دکتری و سابقه شغلی بین ۱۳ تا ۳۵ سال بودند و در زمینه سن شرکت‌کنندگان اطلاعاتی در دست نیست)، شاغل در دانشگاه‌ها و آموزش و پرورش شهر اصفهان، ارائه شد و بعد از یک فرصت چند روزه نظرهای آنها جمع‌آوری شد. از آنجا که تعداد پنل متخصصان ۱۰ نفر می‌باشند، توافق تخصصی، معادل ۰/۸۸ (بالاتر از ۰/٦) (Gwet, 2014) و مورد قبول به دست آمد؛ اغلب مشارکت‌کنندگان در مرحله اعتبارسنجی موافق با چارچوب و محتوای الگوی ارائه شده بوده‌اند و نظرات تغییرات جدی و اساسی در الگو ایجاد نکرد.

نمودار ۱. الگوی چندبعدی برنامه درسی مبتنی بر هوش هیجانی

Diagram 1. Multidimensional model of curriculum based on emotional intelligence

با توجه به مؤلفه‌های مذکور می‌توان گفت که برنامه درسی هوش هیجانی، فراگیران را در توسعه خودآگاهی هیجانی، خودتنظیمی، انگیزه بخشی، آگاهی اجتماعی و مهارت اجتماعی‌های مورد نیاز برای تأمین امنیت روانی و عاطفی و سازگار با محیط توانا می‌کند. همچنین، دانش‌آموزان را به مراقبت از دیگران و توسعه همدلی و تربیت اخلاقی و ... تشویق می‌کند.

بحث و نتیجه‌گیری

این پژوهش با هدف طراحی و اعتباربخشی الگوی برنامه درسی مبتنی بر هوش هیجانی انجام شد. ملاحظات مربوط به هریک از دو عنصر الگوی برنامه‌درسی مبتنی بر هوش‌هیجانی برای دانش‌آموزان دوره متوسطه اول بر اساس تحلیل مضمونی به صورت خلاصه عبارتند از:

در پاسخ به سؤال ویژگی‌های عنصر روش‌های تدریس برنامه درسی مبتنی بر هوش هیجانی برای دانش‌آموزان دوره متوسطه اول کدام می‌باشد، نتیجه به دست آمده از این سؤال با نتایج تحلیل پژوهش‌های (Nosrati et al. (2021)، Tam et al. (2021)، Saheb and Amiri (2021)، GhorbaniGhahfarokhi and Eslami (2019)، Samiee Zafarghandi (2018)، Corcoran et al. (2017) و (Chung and McBrid (2015) از حیث اینکه هوش‌هیجانی عامل

مؤثر در برآیندهای زندگی واقعی مانند موفقیت در مدرسه، بهبود یادگیری و پیشرفت تحصیلی، موفقیت در شغل و روابط بین شخصی و به طور کلی در کنش‌وری سلامت می‌باشد و بر اهمیت توجه به ابعاد عاطفی و هیجانی در برنامه‌های آموزشی و لزوم تدوین و اجرای برنامه‌های مشابه برای مقاطع تحصیلی مختلف تأکید دارند، همسو بودند. پژوهش Yousefzadeh (2015) نشان داد که طراحی برنامه درسی نیازمند تفکر خلاق و تفکر انتقادی می‌باشد.

در تبیین یافته پژوهش حاضر می‌توان گفت که باتوجه به نقش کلیدی عنصر روش تدریس در برنامه درسی ملاحظات خاص این عنصر در الگوی تهیه شده بیانگر شیوه و روش‌های دستیابی به هدف‌های آموزشی در قالب فعالیت‌های یاددهی- یادگیری است. در الگوی پیشنهادی فوق تحلیل مضمون شامل خودآگاهی تعامل عاطفی روابط جمعی خودمدیریتی و خودانگیختگی شناسایی شده که به کارگیری هر یک از آنها می‌تواند در جریان تدریس مؤثر واقع و سبب افزایش انگیزش دانش آموزان جهت یادگیری شود. بدین منظور ضروریست که معلمان با استفاده از روش‌های آموزشی متنوع تسلط بر موضوع درس و داشتن رابطه خوب با دانش‌آموز شرایطی را فراهم آورند که باعث تسهیل یادگیری شوند؛ توجه فراگیران را به خود جلب نماید و یک ارتباط مؤثر با دانش آموز برقرار کند. برقراری ارتباط خوب و هدفمند میان معلم و دانش‌آموز در ایجاد علاقمندی و سازگاری بیشتر و کاهش تنش‌ها و مشکلات کلاسی تأثیر زیادی دارد. نکته مهم دیگر اینکه آموزش در کلاس درس و عناصر زیادی مثل تسلط بر مهارت‌های آموزشی و دانش تخصصی نیاز دارد. به کارگیری مؤلفه‌های تدریس مبتنی بر هوش هیجانی در نظام آموزش متوسطه بیش از هر چیز در یافتن کمبودها و جبران نواقص آموزشی مؤثر است چون که این امر تصویری جامع از کیفیت آموزشی ارائه می‌دهد و منجر به تقویت نقاط قوت موجود در کیفیت تدریس معلمان در رابطه با دانش‌آموزان خواهد شد در الگوی تدریس مبتنی بر هوش هیجانی در نظام متوسطه تدریس و یادگیری به معنای انتقال و تکرار دانش نیست بلکه علاوه بر آن شرایطی را ایجاد می‌کند که هم دانش‌آموز و هم معلم فعال باشند و در ایجاد دانش مشارکت فعال نمایند

از روش‌های آموزشی فعال استفاده شده است تا علاوه بر استفاده از پتانسیل هر یک از روش‌ها در دانش‌آموزان با محوریت هوش هیجانی، سطح انگیزشی و خودپنداره دانش‌آموزان بهبود یابد. در این الگوی روش‌های ایجاد فرصت تأمل با خود، تلفیقی، همیاری و مشارکت،

پرسش و پاسخ، ارائه الگو، مباحثه، حل مسأله، تعقل و تفکر، گفتمان از طریق ارتباطات و تعاملات متقابل، آموختن با هم، استفاده از استدلال‌های منطقی و سخنرانی برقراری ارتباط بین محیط واقعی و تجارب آموزشی، استفاده از فضای مجازی، آنلاین و فناوری‌های نوین، تفکر انتقادی، روش ایفای نقش، کاهش افت تحصیلی، ایجاد اشتیاق و رقابت سالم علمی، توجه به تفاوت‌های فردی، ایجاد انگیزه در دانش‌آموزان، به کارگیری روش‌های گروهی به عنوان روش‌های مطلوب برنامه درسی مبتنی بر هوش‌هیجانی اشاره شده‌اند.

درباره برنامه درسی برآمده از این پژوهش، انطباق روش‌های تدریس و فعالیت‌های یادگیری با محوریت هوش هیجانی شالوده‌ی برنامه را شکل می‌دهد و همه‌ی عناصر برنامه بر مبنای مؤلفه‌های هوش هیجانی استوار است. باید گفت که در این مقاله امکان بررسی تمام روش‌های مورد اشاره نیست. اما، آنچه اهمیت دارد به یقین یکی از دلایل استفاده از شیوه‌های گوناگون، توجه به تفاوت‌های فردی دانش‌آموزان است؛ تا بتوان پاسخگوی نیازهای متعدد آنها بود.

در پاسخ به سئوال ویژگی‌های عنصر ارزشیابی برنامه درسی مبتنی بر هوش هیجانی برای دانش‌آموزان دوره متوسطه اول کدام می‌باشد، نتیجه به دست آمده از این سؤال با نتایج تحلیل پژوهش‌های Rahmanpour et al. (2022)، Benington et al. (2020)، Samiee Zafarghandi (2018)، Fatahi and Turkian Tabar (2022) و Rostami et al. (2019)، Karimi et al. (2018)، Stillman et al. (2018)، Hossein Mardi and Hossein (2015)، مطابقت دارد.

در تبیین یافته پژوهش حاضر می‌توان گفت سنجش و ارزشیابی از عناصر مهم برنامه درسی و بخش جدایی‌ناپذیر نظام آموزشی است که هدف عمده آن جمع‌آوری اطلاعات معتبر برای رشد و ارتقاء یادگیرندگان می‌باشد. شیوه سنجش، تأثیر مستقیمی بر نحوه مطالعه و کیفیت یادگیری دانش‌آموزان دارد. سنجش و ارزشیابی وظیفه هدایت مستمر یادگیری دانش‌اموزان را به عهده دارد و درجهت تحقق اهداف آموزشی به کار می‌رود. حاصل آموزش باید نوآوری و خلاقیت باشد و نه یادآوری صرف. با توجه به اینکه هوش هیجانی نه تنها معطوف به شناخت، بلکه متضمن نگرش‌ها و مهارت‌های متنوع و مختلفی است، لذا رویکرد ارزشیابی هوش‌هیجانی در این الگوی یک رویکرد ترکیبی است. در این رویکرد، از یکسو سنجش اصیل مورد توجه است که در آن، یادگیرندگان به جای به خاطر سپاری صرف اطلاعات، از آنها برای حل مسائل و انجام تکالیف معنی‌دار مربوط به زندگی واقعی استفاده

می‌کنند و از طرفی، روش‌های سنتی سنجش و ارزشیابی در برنامه درسی هوش هیجانی لحاظ می‌شود. این رویکرد ضمن اینکه ناظر به وضعیت مطلوب‌تری در ارزشیابی آموزشی است، با وضعیت فعلی فاصله بسیار زیادی ندارد و این باعث می‌شود امکان اجرای برنامه درسی مبتنی بر هوش هیجانی در نظام آموزشی کشور افزایش یابد. پس شیوه‌های ارزیابی از دانش‌آموزان باید سبب افزایش انگیزش و جلوگیری از احساس شکست در آنان شود (Saif-Naraghi et al., 2021).

در الگوی مطالعه حاضر، بر بهره‌گیری از روش‌های متنوع سنجش و ارزشیابی تأکید شده است. در این الگو، روش‌هایی از جمله سنجش عملکردی، آزمون کتبی، آزمون شفاهی، روش سنجش مشاهده‌ای، و بالاخره خود ارزشیابی جهت ارزشیابی عملکرد یادگیرندگان در خصوص هوش هیجانی در دوره متوسطه اول پیشنهاد شد.

در پاسخ به سئوال آیا الگوی پیشنهادی از اعتبار درونی برخوردار است؟ با توجه به نتایج داده‌ها، اکثر کارشناسان موافقت خود را با روش‌های تدریس و شیوه ارزشیابی طراحی شده برای این تحقیق اعلام نمودند؛ بنابراین با صراحت می‌توان گفت که الگوی طراحی‌شده در تحقیق حاضر به عنوان الگوی پیشنهادی دارای اعتبار لازم و کافی می‌باشد.

با وجود نتایج فوق، این تحلیل دارای محدودیت‌هایی هم بوده است. از جمله محدود بودن تعداد تحقیقات انجام گرفته در این زمینه در داخل کشور و نیز الگوی حاضر تنها برای دوره متوسطه اول طراحی شده است. لذا مطالعات آتی می‌توانند قابلیت کاربرد این الگو را در مقطع ابتدایی و نیز دوره‌های بعدی (متوسطه دوم و آموزش عالی)، مورد مطالعه قرار دهند و در صورت نامناسب بودن این الگو، الگوی جدیدی را برای آن دوره‌ها پیشنهاد دهند.

نظر به اهمیت هوش هیجانی در زندگی اجتماعی، به نظر می‌رسد پیشنهادهای زیر بتواند مثمرثمر واقع گردد:

- در الگوی پیشنهادی روش‌های ایجاد مشارکت فرد در گروه کلاسی، پرسش و پاسخ، حل مسأله، ایفای نقش، جهت‌گیری مذهبی درونی، سنجش درگیری هیجانی در خصوص تکالیف درسی، فعالیت‌های یاددهی، روش سنتی، تناسب ارزشیابی با اهداف هوش هیجانی، ارائه الگو، حل مسأله، مباحثه و ... از روش‌های مطلوب برنامه درسی با هوش هیجانی معرفی شدند، با توجه به این که این یافته‌ها حاصل نظر متخصصان و صاحبنظران در این زمینه بود پیشنهاد می‌شود که در آموزش این دانش‌آموزان روش‌های فوق مورد توجه ویژه قرار گیرد.

- پیشنهاد می‌شود برنامه درسی مبتنی بر هوش هیجانی را در سطح تربیت معلم در نظام آموزش دوره متوسطه ایران مورد بررسی قرار دهند..

- پیشنهاد می‌گردد آیتم‌های ارزشیابی به نحوی طراحی گردد که بتواند نیازهای رشد هیجانی- اجتماعی دانش‌آموزان را برطرف کند. همچنین در مدارس، برنامه‌ریزی و هماهنگی لازم جهت پرورش هوش هیجانی دانش‌آموزان، از طرف مدیر و معلمان و سایر دست‌اندرکاران برنامه‌های آموزش و پرورش انجام گیرد.

سهم مشارکت نویسندگان: در پژوهش حاضر نویسنده دوم، به عنوان استاد راهنما، نظارت و راهبردی روند کلی پژوهش و تدوین و نهایی‌سازی اصلاحات مقاله را بر عهده داشته‌اند. نویسنده اول در تدوین طرح تحقیق، فرآیند گردآوری، تحلیل و تفسیر یافته‌ها و نگارش متن مقاله را برعهده داشته و در مجموع نتیجه‌گیری از یافته‌ها و بسط و تفسیر به صورت مشترک و با بحث و تبادل نظر کلیه همکاران و با همراهی نویسنده سوم و چهارم، به عنوان اساتید مشاور پایان‌نامه، انجام شد.

تضاد منافع: نویسندگان اذعان دارند که در این مقاله هیچگونه تعارض منافعی وجود ندارد.

منابع مالی: پژوهش حاضر از هیچ موسسه و نهادی حمایت مالی دریافت نکرده و کلیه هزینه‌ها در طول فرآیند اجرای پژوهش بر عهده‌ی نویسنده‌ی اول بوده است.

تشکر و قدردانی: با سپاس و قدردانی از اساتید محترم که یاریگریشان زمینه عملیاتی نمودن بستر این پژوهش را فراهم آورد.

References

Akbarzadeh, N. (2019). *Emotional intelligence: The view of Salovey et al*. Tehran, Farabi Publishing. [Persian]

Amini, M., Shekhari, A., & Taqvai, Z. (2018). The narration of Immature emotions and feelings of secondary level students: A Symbol of Null Curriculum (A study by Educational Connoisseurship and Criticism, *24*(2), 69-88. https://doi.org/10.22055/edu.2017.16984.1723 [Persian]

Ashrafzade, T., Mesrabadi, J., Yarigholi, B & Sheikhalizade, S. (2023). Meta-analysis of the Impact of Cooperative Learning on Academic Performance. ***Journal of Educational Sciences,*** *30*(2), 17-40. [Persian]

Bellizzi, F. (2008). Teaching Emotional Intelligence in the Business School Curriculum. ***American Journal of Business Education***, *1*(1), 37-40. DOI:10.19030/ajbe.v1i1.4635

Benington, M. R., Hussey, L. C., & Long, J. M. (2020). Emotional intelligence and successful completion of nursing courses in associate degree nursing

students. ***Teaching and Learning in Nursing***, *15*(3), 186-189. DOI:10.1016/j.teln.2020.03.003

Chung, S., & McBride, A. M. (2015). Social and emotional learning in middle school curricula: A service learning model based on positive youth development. ***Children and Youth Services Review***, *53*(5), 192-200. DOI:10.1016/j.childyouth.2015.04.008

Corcoran, R. P., Cheng, A., Kim, E., & Xie, C. (2017). Effective universal school- based social and emotional learning programs for improving academic achievement: A systematic review and meta-analysis of 50 years of research. ***Educational Research Review***, *25*, 56-72. DOI:10.1016/j.edurev.2017.12.001

Creswell, J.W. (2018). *Research Design: Qualitative, Quantitative, and Mixed Methods Approaches.* Book SAGE Publications, Inc; 5th ed.

Drigas, A., & Pappas, M. A. (2017). Emerging Technologies for ICT Based Education for Dyscalcolia; Implications for computer engineering Education. ***Nternational Journal of Engineering Education***, *32*(4), 153-42.

Farang, M., & Ghasem-zadeh Alishahi, A. (2019). The role of curriculum content in improving educational quality in universities. *Conference of modern researches of Iran and the world in psychology and educational sciences, law and social sciences*. [Persian]

Fatahi, F., & Turkian Tabar, M. (2022). Investigating the relationship between emotional intelligence and creativity with innovation in curriculum design case study: female primary school teachers in Khorramabad city, ***Educational Management Innovations Quarterly***, *17*(2), 101-115.

GhorbaniGhahfarokhi, L., & Eslami, S. (2019). The relationship between Emotional intelligence and self-efficacy among physical education teachers in Bandar Abbas city . ***Rooyes,*** *8*(1), 57-68. URL :http://frooyesh.ir/article-1-658-fa.html [Persian]

Goleman, D. (2000). Emotional Intelligence: Issues in Paradigm Building. In D. Goleman, & C. Cherniss (Eds.), *The Emotionally Intelligent Workplace: How to Select for, Measure, and Improve Emotional Intelligence in Individuals, Groups, and Organizations* (1-13). San Francisco, CA: Jossey-Bass.

Golman D. (1995). *Emotional intelligence: why it can mattermore than IQ***.** 1rd ed. New York: Ban- tam books: 271-289.

Golman, D. (2021). ***Emotional intelligence***. Roshd Publications. [Persian]

Gwet, K. (2014). *Handbook of Inter-Rater Reliability: The Definitive Guide to Measuring the Extent of Agreement Among Raters*. 4th ed. Gaithersburg, MD: Advanced Analytics Press, Maryland, USA. ISBN: 9 780970 806284.

Hashim, SH., & Khalil, MS. (2018). Self-efficacy, emotional intelligence, and quality of life amongst cancer patients. ***J Psychol Clin Psychiatry***, 9(5), 450-455. doi: 10.4103/IJPC.IJPC_82_17.

Hossein Mardi., A. A., & Hossein Mardi, Z. (2015). Prediction of academic achievement based on emotional intelligence and achievement motivation

among students of Islamic Azad University of Roudehen branch in 2013. ***Pajouhan Sci J.***, *13*(3), 15-22. URL :http://psj.umsha.ac.ir/article-1-97-fa.html [Persian]

Husseini, K. (2021). The relationship between emotional intelligence and academic motivation of pre-university students using the mediating role of mental health. ***Management and Educational Perspective***, *3*(2), 77-98. https://doi.org/10.22034/jmep.2021.294708.1060 [Persian]

Kardan, K., Mashinchi, A., & Ranjbar M. (2022). Designing a cognitive-social model of curriculum based on online education during the Covid-19 pandemic in children .Shenakht ***Journal of Psychology and Psychiatry***, *9*(3), 31-43. URL :http://shenakht.muk.ac.ir/article-1-1466-fa.html [Persian]

Karimi, H., Zarei, R., & Valizadeh, N. (2019). Effects of Emotional Intelligence, Spiritual Intelligence, and Mental Health to Reduce Academic Burnout and to Boost Academic Performance of Agricultural Students. ***Journal of Agricultural Education Administration Research***, *47*(10), 139-155. 10.22092/jaear.2019.124343.1574 [Persian]

Lashkari, H., & Nouri Imamzadei, A. (2016). ***Applied emotional intelligence***. Qom, Abolhasani Publishing House. [Persian]

Leasa, M., Corebima, A. D., Suwono, H., & Ibrohim, I. (2017). Emotional intelligence among auditory, reading, and kinesthetic learning styles of elementary school students in Ambon-Indonesia. ***International Electronic Journal of Elementary Education***, *10*(1), 83–91. Retrieved from https://www.iejee.com/index.php/IEJEE/article/view/301

Mirzabeygi, A. (2018). *Curriculum planning and lesson plans in formal education and training of human resources*. Tehran, Yestron Publishing House. [Persian]

Moradi, A., & Qadri, D. (2018). *Investigating the effect of emotional intelligence and spiritual intelligence on the academic progress of first secondary students in Sarovabad city in the academic year*, the fourth international conference on modern researches in the field of educational sciences, psychology and social studies of Iran, Tehran. [Persian]

Nosrati, A., Beshartalo, H., & Ghazi, M. (2021). *The relationship between emotional intelligence and academic achievement*, the seventh international conference on knowledge and technology of educational sciences, social studies and psychology**.** [Persian]

Rahmanpour, M., Naderi, R., & Hatami, J. (2022). Curriculum Design and Validation Program for Master of Information Technology in Education from a Perspective. ***Journal of Academic Management***, *1*(4), 101-129. [Persian]

Rajamanickam, M. (2001). ***Statistical Methods in Psychological and Educational Research***. concept publishing company, New Delhi.

Rostami, M., Gholami, F., & Rostami, H. (2018). Investigating the impact of emotional intelligence in curriculum development, the first international conference on new researches in psychology, counseling and behavioral sciences. [Persian]

Saheb, Kh., & Amiri, H. (2021). The relationship between emotional intelligence and academic achievement and creativity in second year high school female students .***Quarterly Journal of New Approaches in Islamic Studies,*** *2*(5), 449-425. [Persian]

Saif-Naraghi, M., Naderi, A., & Salehizadeh, M. (2021). Evaluation of the "Renewable Energy Management Course" curriculum model from the point of view of teachers and relevant experts. ***Adolescent and Youth Psychological Studies and Updates,*** *3*(3), 336-347. [Persian]

Samiee Zafarghandi, M. (2018). An Investigation of the Relationship between Hidden Curriculum and Students' Emotional Intelligence .***QJFR***, *15*(1), 119-136. URL :http://qjfr.ir/article-1-566-fa.html

Stillman, S. B., Stillman, P., Martinez, L., Freedman, J., Jensen, A. L., & Leet, C. (2018). Strengthening social emotional learning with student, teacher, and schoolwide assessments. ***Journal of Applied Developmental Psychology,*** 55, 71-92. DOI:10.1016/j.appdev.2017.07.010

Taghipour Zaheer, A. (2017). *Principles and foundations of education (principles of education).* Tehran, Aghaz. [Persian]

Taghva'ei Yazdeli, Z., Yazdkhasti, A., & Rahimi, H. (2014). Relation of Hidden Curriculum Situation and Students' Emotional Intelligence Kashan University of Medical Sciences & Kashan University. ***Educ Strategy Med Sci***, *6*(4), 229-234. URL :http://edcbmj.ir/article-1-442-fa.html [Persian]

Talebian Darzi, M., Falah, V., & Salehi, M. (2022). Explaining Factors Affecting Skills CurriculuHumanitiesm Based on Social Responsibility. ***Journal of Educational Sciences***, *28*(1), 208-228. [Persian]

Tam, H. L., Kwok, S. Y., Hui, A. N., Chan, D. K. Y., Leung, C., Leung, J., ... & Lai, S. (2021). The significance of emotional intelligence to students' learning motivation and academic achievement: A study in Hong Kong with a Confucian heritage. ***Children and Youth Services Review,*** 121, 105-847. DOI:10.1016/j.childyouth.2020.105847

Yarmohamedian, M. (2016). *Basics and principles of curriculum planning*, moseseh entesharat yadvareh ketab. [Persian]

Yousefzadeh, M. (2015). Presenting the curriculum model of intellectual skills (creative thinking and critical thinking) for the undergraduate degree according to curriculum planning experts. ***Scientific Quarterly of Teaching and Learning Researches of Azad University, Bojnord Branch***, *6*(23), 1-19. [Persian]

© 2024 Shahid Chamran University of Ahvaz, Ahvaz, Iran. This article is an open access article distributed under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International (CC BY-NC 4.0 license) (http://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/).